

УДК 39 (477)“1890/1939”

Оксана Дрогобицька

*Інститут історії, політології і міжнародних відносин
Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника***Особливості виховання у родинах сільського греко-католицького
духовенства Галичини (кінець ХІХ ст. – 30-ті рр. ХХ ст.)**

У статті проаналізовано особливості виховання в родинах сільського греко-католицького духовенства Галичини кінця ХІХ ст. – 30-х рр. ХХ ст. Значну увагу звернено на специфіку трудового, релігійного, патріотичного, а також статевого виховання у сім'ях представників священничого кліру. На основі широкого кола мемуарних джерел простежено різницю у вихованні у сім'ях інтелігенції та селян.

Автор наголосила, що родини галицького духовенства були тими осередками, в яких формувалися нові кадри освіченої інтелігенції.

Ключові слова: греко-католицьке духовенство, виховання, Галичина, інтелігенція.

Виховання молодого покоління в родинах сільського греко-католицького духовенства Галичини становить цікавий і важливий аспект повсякденного життя кліру кінця ХІХ ст. – 30-х рр. ХХ ст. До того ж саме на прикладі священничих родин можна простежити різницю у вихованні у сім'ях інтелігенції та селян, що є ще однією маловідомою сторінкою історії нашого краю.

Окремі аспекти вказаної проблеми піднімалися у працях П. Арсенича¹, А. Заярнюка², І. Камінської-Квак³, Н. Лицур⁴. Однак найбільше інформації щодо особливостей виховання у родинах сільського духовенства Галичини знаходимо у мемуарній літературі, зокрема у спогадах Д. Богачевського⁵, С. Венгриновича⁶, М. Рошкевича⁷, У. Головацької-Скальської⁸, С. Шухевича⁹ та інших. Варто також відзначити усні свідчення, надані нам М. Ганушевською-Малкош, донькою

¹ Арсенич П. Родина Озаркевичів. – Коломия, 1998. – 64 с.; Арсенич П. Родина Шухевичів. – Коломия, 2005. – 120 с.; Арсенич П. Священничий рід Бурачинських. – Івано-Франківськ, 2004. – 192 с.

² Заярнюк А. Соціальні аспекти статі в дискурсі греко-католицького духовенства Галичини другої половини ХІХ століття // Україна модерна. – Львів, 2000. – Ч. 4–5. – С. 50 – 80.

³ Kamińska-Kwak J. Inteligencja wojewodstwa lwowskiego w okresie międzywoyennym. – Rzeszów, 2005. – 456s.

⁴ Лицур Н. Культурно-релігійне виховання молоді в сім'ях української міської інтелігенції Галичини (кінець ХІХ – початок ХХ ст.) // Карпати: людина, етнос, цивілізація. – 2011. – Вип. 3. – С. 126 – 130.

⁵ Богачевський Д. На возі і під возом: спомини галицького адвоката. – Торонто, 1976. – 141 с.

⁶ Венгринович С. Моя рідня: Спогади. – Мельбурн, 1992. – 113 с.

⁷ Рошкевич М. Спогади про Франка // Рошкевич М. Таку вже Бог долю судив: Оповідання, спогади. – Львів, 1993. – С. 54 – 82.

⁸ Головацька-Скальська У. Спогади з діточих літ у дідуся й бабусі Казновських та їх славний рід // Лицар Української Католицької Церкви / Автор-упорядник У. Скальська. – Івано-Франківськ, 2007. – С. 59 – 68.

⁹ Шухевич С. Моє життя: Спогади. – Лондон, 1991. – 619 с.

пароха с. Угорники М. Ганушевського (1880 – 1962). Вони дозволяють сформувати детальну картину родинних взаємин у сім'ї священика¹⁰.

Перед тим як перейти до розгорнутого аналізу особливостей виховання молодого покоління в родинах греко-католицького духовенства Галичини, вважаємо за потрібне з'ясувати окремі складові цієї проблеми, зокрема рівень народжуваності, ставлення до питання усиновлення сиріт, побутові умови тощо.

Насамперед варто зауважити, що як для сімей духовенства, так і для селян характерним був високий показник народжуваності (4–5 немовлят). Не рідкістю були сім'ї, в яких налічувалося десять, а то й більше дітей. Наприклад, письменниця М. Кузьмович-Головінська була чотирнадцятою дитиною у сім'ї священика с. Брюховичі Перемишлянського повіту о. І. Кузьмовича¹¹. Дванадцять дітей виховувалося у сім'ї пароха Криворівні о. А. Бурачинського, одинадцять – у пароха Белелуї о. І. Озаркевича (щоправда, до зрілого віку дожило тільки п'ятеро), десять – у пароха Тисмениці і Старого Косова о. Й. Абрисовського¹².

Водночас для священичих родин характерний нижчий, аніж у селянства, рівень дитячої смертності. Щоправда, навіть більш-менш забезпечені сім'ї не були застраховані від раптових спалахів інфекційних недуг чи інших захворювань. Наприклад, у о. Й. Абрисовського семеро дітей протягом тижня померли від скарлатини¹³. Подібну трагедію пережила сім'я о. Сильвестра Лепкого, коли за одну ніч від дифтерії померли дві його малолітні доньки і син¹⁴.

Дослідження даного аспекту проблеми ускладнюється через відсутність відповідної статистичної інформації. Незважаючи на наведені прикрі випадки, проаналізовані нами джерела дозволяють вести мову про значно нижчу смертність серед дітей інтелігенції і духовенства зокрема, аніж серед широкого загалу.

Порівняно невисока смертність немовлят зумовлювалася вищим рівнем знань батьків про особливості догляду за дітьми, відносно кращими умовами побуту, ширшим доступом до кваліфікованої медичної допомоги у випадку недуги. Чимале значення мало і те, що у багатьох священичих родинах для догляду за дітьми наймали няньку, тоді як у селян вихованням молодшого покоління здебільшого займались старші віком діти. Останнє нерідко призводило до дитячого травматизму, особливо під час літніх сільськогосподарських робіт.

У рядах греко-католицького духовенства досить розвиненим було опікунство, що передбачало прийняття старшою бездітною парою дівчини з бідної священичої сім'ї. Приймаючи дитину, подружжя зобов'язувалося дати їй належне виховання і видати заміж із відповідним посагом¹⁵.

¹⁰ Спогади М.Ганушевської-Малкош, 1926 р.н. Записано Дрогобицькою О.Я. 9 серпня 2014 р.; Спогади М.Ганушевської-Малкош, 1926 р.н. Записано Дрогобицькою О.Я. 4 січня 2015 р.

¹¹ Мох О. Марія Кузьмович-Головінська: У 25-ліття творчого почину // Кузьмович-Головінська М. Чічка. – Торонто, 1954. – С. 5.

¹² Арсенич П. Священничий рід Бурачинських... – С. 22–23.

¹³ Арсенич П. Родина Абрисовських // Нова Зоря. – 1992. – Ч.24. – Червень. – С. 3.

¹⁴ Лепкий Б. Казка мого життя. – 2-ге вид., випр. і доп. – Івано-Франківськ, 1999. – С. 27.

¹⁵ Заярнюк А. Соціальні аспекти статі... – С. 57.

Окремі родини брали на виховання сиріт, навіть маючи власних дітей. Наприклад, серед вихованців пароха с. Тишківці Городенківського повіту о. Зенона Шухевича (1842 – 1931) були у майбутньому економіст, директор «Народної торгівлі» Микола Заячківський, священник Василь Дзьомбак, лікар Василь Парашук¹⁶. Отримавши парафію у с. Глубічок на Тернопільщині о. Антоній Казновський зобов'язався виховати п'ятеро (найменшому виповнився тільки рік) із семи дітей, які залишилися сиротами після смерті попереднього священника, його тестя о. О. Глібовицького. Своє зобов'язання він сумлінно виконав, оскільки дав освіту не тільки своїм п'ятьом дітям, але і усім сиротам¹⁷. Так само о. Т. Цегельський, крім власних дев'яťох дітей, виховав ще шестеро сиріт (дітей сестри своєї дружини та о. І. Зофійовського, який помер у молодому віці)¹⁸.

Діти священничих родин виростили у порівняно кращих побутових умовах, аніж звичайні сільські діти. Якщо дозволяла площа помешкання, то батьки намагалися відвести їм окрему кімнату. Велику увагу звертали на харчування дітей, їхній режим дня, гігієну, розваги¹⁹. Стосовно останнього, то нерідко їхні контакти із дітьми селян обмежувалися, а до синів і доньок священника самі селяни зверталися «панночко», «паничу»²⁰. Щоправда, були і сім'ї, де така дружба якщо не заохочувалася, то принаймні не заборонялася. Наприклад, син пароха с. Побук Стрийського повіту Д. Богачевський, згадуючи своє дитинство, писав: «Я так подружив із селянськими дітьми, що доти просив, доки мені батько не справили повного селянського одіння і я парадував у ньому декілька літ»²¹.

Цікавим питанням, пов'язаним із особливостями виховання у родинах духовенства, є ставлення до проблеми дитячої праці. У селянській сім'ї сам факт народження дитини сприймався як поява ще одного помічника. Трудове виховання було основою формування особистості, підготовки майбутніх господарів і господинь. Дітей швидко залучали до виробничого процесу: з п'яти років вони вже виконували хатню роботу, далі розпочиналася пастуша кар'єра²².

Натомість у сім'ях духовенства діти у ранньому віці практично не займалися фізичною працею, їхнім головним обов'язком вважалося сумлінне навчання. У родинах духовенства вони також могли прислуговувати батькові у церкві²³. Наприклад, У. Головацька-Скальська згадувала, що у літній період, коли дяк цілий день працював у полі, вона брала його обов'язки на себе і допомагала батькові відправляти Службу Божу.

¹⁶ Арсенич П. Родина Шухевичів... – С. 10.

¹⁷ Скальська У. Життєпис отця Антонія Казновського // Лицар Української Католицької Церкви... – С. 28.

¹⁸ Родом зі Струсова. Розповіді про Цегельських / За ред. Л.Купчик. – Львів – Бетлегем, 2002. – С. 31.

¹⁹ Kamińska-Kwak J. Inteligencja wojewodstwa lwowskiego... – S. 405.

²⁰ Ф. И. С. [Свистун] Прикарпатская Русь подъ владѣніемъ Австріи / Ф.И. С. – Львовъ, 1896. – Ч. II (1850–1895). – С. 492; Рошкевич М. Спогади про Франка... – С. 75.

²¹ Богачевський Д. На возі і під возом... – С. 23.

²² Українське народознавство. Навч. посібн. / За ред. С. П. Павлюка. – 2-е вид., перероб. і доп. – К., 2004. – С.211.

²³ Головацька-Скальська У. Спогади з діточих літ... – С. 63.

Досягнувши старшого віку, доньки священика починали допомагати матері у веденні господарства. Як стверджувала Н. Головацька, дочка пароха с. Глубічок на Тернопільщині о. А. Казновського, своєрідний суворий розпорядок дня готував її і сестер до майбутньої праці у ролі їмостей. Далі авторка зазначала: «Мама подбала, щоб ми, дочки, вміли все робити, що треба, на господарстві: дойти корів, поратися з молоком і біля кухні, щоби вміли варити і пекти, а передовсім, тримати зразкову чистоту в хаті і на городі, зокрема, й біля квітів. Мусили ми вміти й шити на машинці «Zinger», якою добре орудувала мама»²⁴.

Схоже згадувала про свою сім'ю донька священика із с. Угринів Сокальського повіту І. Кашубинська: «Після наших матуральних іспитів вона (мати – О. Д.) заявила нам, дочкам: – якщо хочете йти на вищі студії, то насамперед навчіться шити...»²⁵. Як згадує донька пароха с. Угорники М. Ганушевська-Малкош, її бабуся, яка також походила із священичого роду, навчила шити усіх п'ять доньок, а ті у свою чергу навчали цій справі своїх дітей²⁶. При вихованні дівчат чималу увагу відводили виконанню інших ручних робіт: гаптуванню, вишиванню.

Специфіка взаємин у кожній родині ускладнює проблему дослідження. Закономірно, що існували інтелігентні сім'ї, в яких фізичну працю вважали однією з незамінних складових виховання молодшого покоління. Свій відбиток могли накладати і матеріальні фактори. Та попри це, однозначно можна стверджувати, що коло господарських обов'язків дітей інтелігенції було значно вужчим, аніж їх ровесників із селянського середовища.

Базовим компонентом, на основі якого здійснювалося виховання дітей, була християнська мораль. Релігійне виховання забезпечувалося через спільні молитви батьків і дітей, читання відповідної літератури, відвідування богослужінь, прийняття Св. Причастя, участь у прощах до святих місць (наприклад, с. Зарваниця Підгаєцького повіту), відзначення календарних свят і дотримання усіх християнських обрядів. Тому багатьом вихідцям із родин духовенства, які у майбутньому потрапили під вплив радикальних ідей, довелося подолати значний внутрішній конфлікт.

У сім'ях духовенства велику увагу звертали на моральне виховання підростаючого покоління. З огляду на це, батьки не дозволяли дітям читати сумнівні художні твори і так звану «брукову», сенсаційну пресу. Із автобіографічного твору М. Кузьмович-Головінської (доньки священика, а згодом дружини пароха Зарваниці) дізнаємося про критичне ставлення вихованої у християнському дусі тогочасної молоді до творчості французького письменника Гі де Мопассана²⁷.

У стосунках між батьками і дітьми виразним було відчуття ієрархічного порядку. За словами М. Ганушевської-Малкош, дітей навчали бути милосердними, ввічливими, слухняними, скромними та ощадними. Велику увагу відводили знанню правил етикету й умінню поводитися за

²⁴ Головацька Н. Спогади про родинний дім (Рукопис) // Лицар Української Католицької Церкви... – С. 37.

²⁵ Надбужанщина, Сокальщина, Белзщина, Радехівщина, Каміначчина, Холмщина і Підляшшя: Історично-мемуарний збірник. – Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1989. – Т. 2. – С. 865.

²⁶ Спогади М. Ганушевської-Малкош, 1926 р.н. Записано Дрогобицькою О.Я. 9 серпня 2014 р.

²⁷ Кузьмович-Головінська М. Портрет. Автобіографія. – Торонто, 1978. – С. 130.

столом²⁸. У домі о. М. Ганушевського панували дисципліна і порядок. Якщо хтось із дітей чинив неправильно, то найбільшим покаранням для дитини були слова матері про те, що Ісус Христос не буде її любити. Їмость Ірина Ганушевська не розмовляла із винуватцем, допоки той чи та не виправлялися і не попросили вибачення. Опісля матір розповідала дитині, як правильно себе поводити і в чому полягала її помилка²⁹.

Щодо статевого виховання, то діти селян часто були більше поінформовані про статеve життя, аніж їхні однолітки з родин духовенства. Підтвердження такого стану речей знаходимо у спогадах С. Шухевича, С. Венгриновича та свідченнях респондентів³⁰. Особливо сильному контролю піддавали дівчат перед заміжжям, зокрема, їм не дозволяли залишатися наодинці із представниками протилежної статі³¹.

Формування всебічно розвиненої особистості у сім'ях греко-католицького кліру гармонійно доповнювали заняття танцями і музикою³². Наприклад, відомий поет і композитор Р. Купчинський згадував: «У моїй родині спів і музика були традиційні – так по батьковій, як і по матірній лінії. Мій батько співав гарним тенором, а по матірній лінії в домі Підсонських гра на фортепіані й гітарі дзвеніла в кожному поколінні»³³.

Схожі музичні традиції плекали і в інших священничих домівках, серед яких оселя вже неодноразово згаданої родини Ганушевських. Сам о. М. Ганушевський мав гарний тенор і ще під час навчання у духовній семінарії був солістом хору «Боян». Всі його дев'ятеро синів та доньок мали музичні здібності і часто влаштовували домашні концерти, на яких виконували українські народні, стрілецькі та пластунські пісні³⁴. Особливо на ниві музичного мистецтва відзначилися Богдан – талановитий диригент і організатор сільських хорів, аматорських гуртків, і Степан – відомий співак і бандурист³⁵.

Варто навести і ще один промовистий приклад. Зокрема, у сім'ї пароха с. Підпечари Станіславівського повіту о. К. Кульчицького виховувалося четверо дівчат, і всі вони отримали відмінну музичну освіту. У родині часто влаштовували творчі вечори, на яких можна було почути гру композитора Д. Січинського та інструментальний дует у виконанні Ірини (піаніно) та Климентини (скрипка) Кульчицьких³⁶.

Загалом для дівчат з інтелігентних родин гра на фортепіано була само собою зрозумілим предметом навчання і невід'ємною складовою доброго, шляхетного виховання³⁷. Крім фортепіано, гітари та скрипки, досить популярною була цитра³⁸. У вихованні дівчат із священничого

²⁸ Спогади М.Ганушевської-Малкош, 1926 р.н. Записано Дрогобицькою О.Я. 9 серпня 2014 р.

²⁹ Спогади М.Ганушевської-Малкош, 1926 р.н. Записано Дрогобицькою О.Я. 4 січня 2015 р.

³⁰ Венгринович С. Моя рідня... – С. 9; Шухевич С. Мое життя: Спогади... – С. 67.

³¹ Kamińska-Kwak J. Inteligencja wojewodstwa lwowskiego... – S. 405.

³² Лицур Н. Культурно-релігійне виховання молоді... – С. 126.

³³ Купчинський Р. Дещо про себе // Купчинський Р. Невиспівані пісні. – Нью-Йорк, 1983. – С. 13–14.

³⁴ Максим'юк Г. Золоті струни бандури (До 95-річчя від дня народження Степана Ганушевського) // Ганушевська-Малкош М. України і віри не зрадили. – Івано-Франківськ, 2013. – С. 66.

³⁵ Спогади М.Ганушевської-Малкош, 1926 р.н. записано Дрогобицькою О.Я. 4 січня 2015 р.

³⁶ Романів О. Українська еліта в суспільному житті Галичини в XIV – XX ст. // Наукові записки. – 2011. – Вип. 2. – С. 18.

³⁷ Шах С. Львів – місто моєї молодости. – Мюнхен, 1956. – Ч. 3. – С. 293–294.

³⁸ Михальчишин Я. З музикою крізь життя. – Львів, 1992. – С. 23.

середовища основний наголос робили на засвоєнні норм етикету, вмінні поводитися у товаристві. Інколи для них наймали гувернанток, які навчали німецької чи французької мов, давали основи музичної освіти³⁹.

Особливу увагу у сім'ях духовенства відводили патріотичному вихованню підростаючого покоління, плеканню на його основі майбутньої національної еліти. Цікаво, що у родинах свідомих представників священичої верстви при народженні дітей навіть давали імена, пов'язані з героїчним історичним минулим. До таких насамперед відносимо Ярослав, Володимир, Богдан та Ольга⁴⁰.

Патріотичне виховання здійснювалося через відповідну літературу, народну пісню, історичні перекази тощо. Як згадує М. Ганушевська-Малкош, у їхньому домі завжди було багато історичної літератури, з дитинства лунали стрілецькі пісні, обговорювали питання з давнього минулого України⁴¹.

На наш погляд, важливу роль відігравав особистий приклад активної праці на громадсько-політичній ниві, адже, як відомо, саме священики виступали ініціаторами різноманітних громадсько-культурних товариств, урочистих заходів з нагоди відзначення пам'ятних історичних дат тощо. Велике значення мав і той факт, що домівки духовенства, особливо влітку, були осередками зібрання патріотично налаштованої інтелігенції, місцем, де гармонійно поєднувалися традиційні погляди старших поколінь і модерні віяння, принесені молоддю із закордонних університетів.

Тому, мабуть, не дарма з середовища священичих родин, вийшло чимало відомих діячів, таких як: провідник Організації українських націоналістів (ОУН) Степан Бандера, генерал-четар УГА Мирон Тарнавський, політичний і військовий діяч Дмитро Паліїв, бойовик Української військової організації (УВО) і секретар проводу ОУН Ярослав Барановський, ідеолог ОУН, автор Декалогу українського націоналіста Степан Ленкавський, організатор сокільського руху, член Бойової управи і Секретаріату військових справ ЗУНР Іван Боберський, генерал-хорунжий армії УНР та організатор товариства «Луг» Роман Дашкевич⁴². Так само не випадково із дев'яти дітей о. М. Ганушевського, який відзначався активною громадською діяльністю, шестеро (сини Мирон, Теофіль, Богдан, Степан, Тарас і донька Ірина) були членами ОУН⁴³.

Важливе місце у родинах духовенства займала справа освіти дітей. Щоб дати молодому поколінню можливість здобути освіту, багатьом родинам доводилося жити дуже ощадно. Інколи у гімназії чи в університеті одночасно перебувало 4–5, а то й більше дітей, що об'єктивно спричиняло значні матеріальні витрати. Це стає очевидним при аналізі листів представників кліру до митрополита Андрея Шептицького (ф. 408 ЦДАЛ) та інших впливових осіб того часу. У них поряд із фінансовою скрутою,

³⁹ Стрийщина: Історично-мемуарний збірник Стрийщини, Скільщини, Болехівщини, Долинщини, Рожнятівщини, Журавенщини, Жидачівщини і Миколаївщини. – Нью-Йорк – Торонто – Париж – Сідней, 1993. – Т. III. – С. 47.

⁴⁰ Чайківський А. Панич: Повесть з галицького життя. – Львів; Тернопіль; Нью-Йорк: Поділля, 1926. – С. 84.

⁴¹ Спогади М. Ганушевської-Малкош, 1926 р.н. Записано Дрогобицькою О.Я. 4 січня 2015 р.

⁴² Арсенич П. Священничий рід Бурачинських... – С. 14.

⁴³ Ганушевська-Малкош М. Нас врятувала віра і любов до Бога й України: Спомини Марти Ганушевської-Малкош // Нова Зоря. – 2012. – Ч. 12. – 15 березня. – С. 5.

незадовільними житловими умовами потреба відправляти дітей на навчання називається як головна підстава для переїзду на більш вигідне місце праці⁴⁴.

У цьому контексті на особливу увагу заслуговують дослідження історика П. Арсенича щодо соціального походження багатьох відомих людей нашого краю. Зокрема, діти священиків Б.-І. Антонич, І. Верхратський, М. Глібовицький, С. Гординський, Ф. Заревич, О. Кисілевська, М. Кічура, Б. Кравців, Н. Кобринська, Р. Купчинський, А. Курдидик, В. Левицький (Софронів), Б. Лепкий, О. Левицький, Є. Мандичевський, В. Пачовський стали письменниками; К. Устиянович, М. Сосенко, С. Абрисовський, С. Борачок, Д. Іванцев, О. Плешкан – художниками; Ф. Колесса, Б. Кудрик, Л. Лепкий, Я. Лопатинський, Р. Сімович, Д. Січинський – композиторами; С. Крушельницька, С. Носалевич, М. Сабат-Свірська, М. Менцінський, О. Курдидик, В. Тисяк – оперними співаками; С. Ганушевський, Б. Шарко – бандуристами і співаками; О. Окуневська, О. Бажанська-Озаркевич, О. Озаркевич-Бірецька – піаністками⁴⁵.

Найчисленнішу групу серед вихідців із родин духовенства склали вчені, культурно-освітні і громадські діячі. Це мовознавці Є. Желехівський, К. Кисілевський, Т. Кияк, історики Ю. Целевич, І. Крип'якевич, археолог Я. Пастернак, етнографи В. Охримович, В. Шухевич, публіцисти В. Бірчак, О. Терлецький, економіст В. Навроцький, ботанік Н. Гаморак, адвокати і громадсько-політичні діячі О. Бурачинський, М. Бучинський, С. Данилович, Т. Заячківський, Є. Калитовський, К. Левицький, К. Мандичевський, Т. Окуневський, Є. Олесницький, К. Трильовський, С. Цегельський, М. Шухевич і С. Шухевич, суддя Т. Заячківський, лікарі Т. Бурачинський, В. Кархут, В. Кобринський, О. Козакевич, Є. Озаркевич та багато інших⁴⁶.

Вищевказані імена зайвий раз підтверджують думку про те, що родини галицького духовенства були тими осередками, в яких виростали нові кадри освіченої верстви.

Таким чином, система виховання у сім'ях сільського греко-католицького духовенства Галичини наприкінці XIX ст. – у 30-х рр. XX ст. базувалася на християнських цінностях і традиційній нормативній культурі. Водночас велику увагу приділяли заняттям танцями, музичній освіті, засвоєнню правил столового етикету та вмінню поводитися у вишуканому товаристві, що свідчить про потужні урбанізаційні впливи. Особливий інтерес, на наш погляд, викликає патріотичне виховання, завдяки якому відбувалося формування нової, національно свідомої еліти.

Oksana Drogobytska

The features of the education in families of rural Greco-Catholic clergy of Galychyna (end of XIXth – 30th XX of century)

The features of the education in families of rural greco-catholic clergy of Galychyna at end of XIXth – 30th XX of century are analysed in the article.

⁴⁴ ЦДІАЛ України, ф. 408, оп. 1, спр. 68, арк. 90; Там само. – Спр. 689, арк. 7, 15; Там само. – Спр. 695, арк. 15, 48; Там само. – Спр. 705, арк. 82.

⁴⁵ Арсенич П. Родина Озаркевичів... – С. 7; Арсенич П. Священничий рід Бурачинських... – С.18.

⁴⁶ Арсенич П. Родина Озаркевичів... – С. 7.

Considerable attention is turned on a specific labour, religious, patriotic, and also sexual education in families of representatives of clergy. A difference of education in families of intelligentsia and peasants is traced on the basis of wide circle of memoir sources.

Author marked that families of the Galycian clergy had been by those cells in that formed the new well-educated intelligentsia.

Keywords: *greco-catholic clergy, education, Galychina, intelligentsia.*